

**IMPUTAREA LIBERALITĂȚILOR ÎN NOUL COD CIVIL.
IPOTEZE DE CALCUL**

**LIBERALITIES IMPUTATION IN THE NEW CIVIL CODE.
ASSUMPTIONS CALCULATION**

**CODRIN MACOVEI¹,
MIRELA CARMEN DOBRILĂ²**

Rezumat: Moștenirea este o instituție socială și juridică cu implicații profunde. Pentru o categorie largă de persoane, deținerea controlului asupra a ceea ce se întâmplă cu proprietățile lor după moarte este atât social important cât și juridic semnificativ. Imputarea liberalităților păstrează și în noul Cod civil o importanță foarte mare, deoarece instituția poate limita acest control. Noul Cod civil român abordează această problemă în articol 1099. Noua reglementare, deși ar fi trebuit să răspundă unor nelămuriri istorice, pare să nască unele noi. Originea problemei rezidă, mai ales, în soarta liberalităților *inter vivos* făcute anumitor moștenitori. Sunt acestea definitive, sau doar un avans din moștenire? Imputarea liberalităților trebuie analizată în funcție de mai multe ipoteze posibile care sunt reglementate în mod distinct în art. 1099: gratificatul nu este moștenitor rezervatar – art. 1099 alin. (1); gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea nu este raportabilă – art. 1099 alin. (2); gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea este raportabilă – art. 1099 alin. (3) prima teză; gratificatul este moștenitor rezervatar, liberalitatea este raportabilă, iar liberalitatea se impută mai întâi asupra rezervei globale – art. 1099 alin. (3) teza a doua.

---

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, email: mcodrin@uaic.ro

² Asistent univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, email: mirela.dobрила@uaic.ro

Cuvinte cheie: liberalitate, imputare, gratificat, rezervă, raport, rezervă globală, cotitate disponibilă

Abstract: Inheritance is a social and legal practice of profound significance. For many people, having control over what happens to property after death is both socially important and legally valuable. The imputation of liberalities does retain a very high importance because it can limit this control. The new Romanian Civil Code addresses this problem in the article 1099. While not so different from the past provisions of the Civil Code the present regulation does give way for new questions. The origin of the problem resides, mostly, in the fate of the *inter vivos* liberalities made to certain heirs. Are they definitive, or only an advance on the inheritance? The scope for imputing to the forced heirs' *legitimes* the *inter vivos* liberalities that the *de cujus* made to them is that, unless the *de cujus* specifies otherwise, it is presumed that such a liberality is merely an advance on the forced heir's inheritance, an advance payment of his *legitime*. A donor who does not want his liberality to be imputable could, of course, make precisely that stipulation, in so many words, in the act of donation. But he might, instead, stipulate in that act that the liberality, far from being an advance on the recipient's inheritance, is "over and above" that inheritance, thereby making it clear that, in such a case, the very rationale for imputation is lacking. Typical stipulations of this latter kind are these: "I give the donee this gift as an extra portion" and "This gift shall be exempt from collation." Liberalities imputation can be analyzed according to several possible hypotheses which are covered separately in art. 1099 : the donee is not a heir - art. 1099 par. (1); the donee is a heir, and liberality is not subject to collation - art. 1099 par. (2); the donee is a heir, and the liberality is subject to collation - art. 1099 par. (3) first sentence; the donee is a heir, the liberality is subject to collation and the liberality is imputable to the global reserve - art. 1099 par. (3) second sentence.

Keywords: inheritance, liberalities, imputation, reserve, collation, heir

Imputarea liberalităților este reglementată în art. 1099 din noul Cod civil³, potrivit căruia:

“(1) Dacă beneficiarul liberalității nu este moștenitor rezervatar, liberalitatea primită se impută asupra cotității disponibile, iar dacă o depășește, este supusă reducăunii.

(2) Dacă gratificatul este moștenitor rezervatar și liberalitatea nu este supusă raportului, ea se impută asupra cotității disponibile. Dacă este cazul, excedentul se impută asupra cotei de rezervă la care are dreptul gratificatul și, dacă o depășește, este supus reducăunii.

(3) Dacă gratificatul este moștenitor rezervatar și liberalitatea este supusă raportului, ea se impută asupra rezervei celui gratificat, iar dacă există, excedentul se impută asupra cotității disponibile, afară de cazul în care dispunătorul a stipulat imputarea sa asupra rezervei globale. În acest ultim caz, numai partea care excedează rezervei globale se impută asupra cotității disponibile. În toate cazurile, dacă se depășește cotitatea disponibilă, liberalitatea este supusă reducăunii.

(4) Dacă există mai multe liberalități, imputarea se face potrivit alin. (1)–(3), ținând seama și de ordinea reducăunii liberalităților excesive.”

Imputarea liberalităților trebuie analizată în funcție de mai multe ipoteze posibile care sunt reglementate în mod distinct în art. 1099: gratificatul nu este moștenitor rezervatar – art. 1099 alin. (1); gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea nu este raportabilă – art. 1099 alin. (2); gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea este raportabilă – art. 1099 alin. (3) prima teză; gratificatul este moștenitor rezervatar, liberalitatea este raportabilă, iar liberalitatea se impută mai întâi asupra rezervei globale – art. 1099 alin. (3) teza a doua.

I. *Gratificatul nu este moștenitor rezervatar. Conform art. 1099 alin.*

(1) *C. civ.*, dacă beneficiarul liberalității nu este moștenitor rezervatar,

---

³ Legea nr. 287/ 2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial nr. 505/ 15 iulie 2011.

liberalitatea primită se impută asupra cotităţii disponibile, iar dacă o depăşeşte, întrucât există moştenitori rezervatari, este supusă reducţiunii. Astfel, liberalitatea trebuie să se încadreze în limita cotităţii disponibile asupra căreia se impută, iar în cazul depăşirii este supusă reducţiunii până la limita cotităţii disponibile.

II. *Gratificatul este moştenitor rezervatar, iar liberalitatea nu este raportabilă.* Potrivit art. 1099 alin. (2) C. civ., dacă gratificatul este moştenitor rezervatar şi liberalitatea nu este supusă raportului, ea se impută asupra cotităţii disponibile, iar, dacă este cazul, excedentul se impută asupra cotei de rezervă la care are dreptul gratificatul şi, dacă o depăşeşte, este supus reducţiunii.

O donaţie neraportabilă făcută în favoarea soţului supravieţuitor (atunci când nu vine în concurs cu descendenţii, caz în care nu este obligat la raportul donaţiilor), în favoarea descendenţilor (în cazul în care nu au obligaţia de a raporta donaţia primită) sau a ascendenţilor privilegiaţi se va imputa asupra cotităţii disponibile, iar dacă este depăşită cotitatea disponibilă, excedentul se va imputa asupra rezervei celui gratificat şi dacă este depăşită cota de rezervă a gratificatului, va opera reducţiunea.

Exemplul I¹. În cazul în care există o donaţie în valoare de 40 de milioane, care nu este supusă raportului, făcută în favoarea soţului supravieţuitor, care vine la moştenire în concurs cu un descendent al defunctului, şi un activ net de 40 milioane, masa de calcul stabilită conform art. 1091 va fi de 80 de milioane de lei. Prin coroborarea dispoziţiilor din art. 972 lit. a) cu art. 1088, cota de rezervă a soţului supravieţuitor este de 1/2 din cota legală de 1/4 în concurs cu descendenţii, adică 1/8, ceea ce înseamnă ca rezerva soţului supravieţuitor este de din 1/8 din 80 milioane lei, adică 10 milioane lei, iar rezerva descendentului, în urma coroborării art. 975 alin. (3) cu art. 1088, este de 1/2 din cota legală de 3/4, adică 3/8, ceea ce înseamnă că în ipoteza de mai sus rezerva descendentului este de 3/8 din 80 de milioane, adică 30 de milioane lei, de unde rezultă o cotitate

disponibilă de 40 de milioane lei (80–10–30). Prin aplicarea *art. 1099 alin. (2) C. civ.*, imputarea donației de 40 de milioane se va face, mai întâi, asupra cotității disponibile de 40 milioane lei, pe care o epuizează.

Astfel, soțul supraviețuitor va păstra din donația de 40 milioane lei, mai întâi, în limita sumei de 40 milioane lei care s-a imputat asupra cotității disponibile, la care se adaugă 10 milioane lei cu titlu de rezervă a soțului supraviețuitor, care va fi acordată din activul net de 40 milioane lei (din care rămân 30 milioane lei), ceea ce înseamnă un total de 50 de milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 30 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net în valoare totală de 40 milioane lei, din care au mai rămas 30 milioane lei în urma acordării rezervei succesoriale a soțului supraviețuitor, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 30 de milioane lei, fără a mai culege nimic din cotitatea disponibilă deoarece a fost epuizată. Astfel, cele 40 milioane lei din activul net au fost atribuite astfel: 10 milioane lei – rezerva soțului supraviețuitor, 30 milioane lei – rezerva descendentului.

Exemplul I². Atunci când există o donație neraportabilă în valoare de 45 de milioane făcută în favoarea soțului supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, și un activ net de 35 milioane, masa de calcul stabilită conform art. 1091 N.C. civ. va fi de 80 de milioane de lei. În acest caz, rezerva soțului supraviețuitor este de $\frac{1}{2}$ din cota legală de $\frac{1}{4}$ în concurs cu descendenții, adică $\frac{1}{8}$, ceea ce înseamnă ca rezerva soțului supraviețuitor este de $\frac{1}{8}$ din 80 milioane lei, adică 10 milioane lei, iar rezerva descendentului este de $\frac{1}{2}$ din cota legală de $\frac{3}{4}$, adică $\frac{3}{8}$, ceea ce înseamnă că în ipoteza de mai sus rezerva descendentului este de $\frac{3}{8}$ din 80 de milioane, adică 30 de milioane lei, de unde rezultă o cotitate disponibilă de 40 de milioane lei. Prin aplicarea *art. 1099 alin. (2) C. civ.*, imputarea donației de 45 de milioane se va face, mai întâi, asupra cotității disponibile de 40 milioane lei, pe care o depășește cu 5 milioane lei, care se impută asupra rezervei soțului supraviețuitor de 10 milioane; în urma

acestei operațiuni rămâne o diferență de 5 milioane lei din rezerva soțului supraviețuitor, care urmează să-i fie culeasă de acesta.

Astfel, soțul supraviețuitor va păstra din donația de 45 milioane lei, mai întâi, în limita sumei de 40 milioane lei care s-a imputat asupra cotității disponibile, plus 5 milioane ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, la care se adaugă 5 milioane lei cu titlu de diferență de rezervă, care vor fi acordați din activul net în valoare de 35 milioane lei, ceea ce înseamnă un total de 50 de milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 30 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net de 35 milioane lei (din care au rămas 30 milioane lei după ce au fost acordate soțului supraviețuitor 5 milioane lei cu titlu de rezervă), ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 30 de milioane lei, fără a mai culege nimic din cotitatea disponibilă care a fost epuizată. Activul net în valoare de 35 milioane lei a fost folosit astfel: 5 milioane lei pentru acordarea unei părți din rezerva soțului supraviețuitor și 30 milioane lei pentru acordarea rezervei descendentului.

Exemplul I³. În cazul în care există o donație în valoare de 70 de milioane, care nu este supusă raportului, făcută în favoarea soțului supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, și un activ net de 10 milioane, masa de calcul va fi de 80 de milioane de lei, cota de rezervă a soțului supraviețuitor este $\frac{1}{8}$ din 80 milioane lei, adică 10 milioane lei, iar rezerva descendentului, este de $\frac{3}{8}$ din 80 de milioane, adică 30 de milioane lei, de unde rezultă o cotitate disponibilă de 40 de milioane lei. Prin aplicarea *art. 1099 alin. (2) C. civ.*, imputarea donației de 70 de milioane se va face, mai întâi, asupra cotității disponibile de 40 milioane lei, pe care o depășește cu 30 milioane lei, care se impută asupra rezervei soțului supraviețuitor de 10 milioane, iar pentru excedentul de 20 milioane lei peste rezerva soțului supraviețuitor va opera reducățiunea donației.

Astfel, soțul supraviețuitor va păstra din donația de 70 milioane lei, mai întâi, în limita sumei de 40 milioane lei care s-a imputat asupra cotității disponibile, plus 10 milioane ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, ceea ce înseamnă un total de 50 de milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 30 milioane lei, sumă pe care o va culege astfel: 10 milioane din activul net, plus 20 milioane lei din reducțiunea donației soțului supraviețuitor, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 30 de milioane lei. Activul net în valoare de 10 milioane lei a fost folosit pentru acordarea unei părți din rezerva descendentului.

III. 1. *Gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea este raportabilă.* Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză C. civ., dacă gratificatul este moștenitor rezervatar și liberalitatea este supusă raportului, ea se impută asupra rezervei celui gratificat, iar dacă există, excedentul se impută asupra cotității disponibile și dacă depășește și cotitatea disponibilă, va opera reducțiunea liberalității.

Astfel, o donație raportabilă făcută în favoarea soțului supraviețuitor de către *de cuius* se va imputa mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor, iar, dacă este cazul, partea care excedează rezerva acestuia se va imputa asupra cotității disponibile și, în situația în care o depășește, va opera reducțiunea donației. În această situație, gratificatul cumulează rezerva sa cu cotitatea disponibilă.

Donația făcută soțului supraviețuitor fiind raportabilă înseamnă ca va opera raportul donației adică partea din donație imputată asupra cotității disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendenți potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale.

Exemplul 2¹. Pentru a exemplifica modul de imputare a unei donații raportabile făcută soțului supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, vom lua următoarea ipoteză: donație făcută în favoarea soțului supraviețuitor în valoare de 1 milion lei și activ net în

valoare de 7 milioane lei, de unde rezultă o masă de calcul stabilită conform art. 1091 C. civ. în valoare de 8 milioane de lei.

Prin coroborarea dispozițiilor din art. 972 lit. a) cu art. 1088, cota de rezervă a soțului supraviețuitor este de $\frac{1}{2}$ din cota legală de $\frac{1}{4}$ în concurs cu descendenții, adică $\frac{1}{8}$, ceea ce înseamnă ca rezerva soțului supraviețuitor este de $\frac{1}{8}$ din 8 milioane lei, adică 1 milion de lei. În urma coroborării art. 975 alin. (3) cu art. 1088, cota de rezervă a descendentului este de $\frac{1}{2}$ din cota legală de $\frac{3}{4}$, adică $\frac{3}{8}$, ceea ce înseamnă că în ipoteza de mai sus rezerva descendentului este de $\frac{3}{8}$ din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei. Conform art. 1089, cotitatea disponibilă este 4 milioane lei, obținută prin scăderea din masa de calcul de 8 milioane lei a rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei și a rezervei descendentului de 3 milioane lei.

Donația raportabilă în valoare de 1 milion lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, fără a exista vreun excedent; astfel cotitatea disponibilă rămâne liberă pentru un eventual legat universal iar în lipsă, așa cum este cazul nostru, aceasta se va împărți conform cotelor legale între soțul supraviețuitor și descendent: soțul supraviețuitor va culege o cotă de $\frac{1}{4}$ din 4 milioane lei, adică la 1 milion lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $\frac{3}{4}$ din 4 milioane lei, adică la 3 milioane lei.

Astfel, soțul supraviețuitor va putea păstra din donația de 1 milion lei pe care a primit-o de la *de cuius*, mai întâi, 1 milion de lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale succesoriale, plus 1 milion lei conform cotei sale legale calculate din cotitatea disponibilă de 4 milioane lei rămasă liberă, aceasta sumă de 1 milion lei fiind acordat din activul net în valoare de 7 milioane lei (din activul net rămâne o diferență de 6 milioane lei), ceea ce înseamnă un total de 2 milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o va culege din activul net de 7 milioane lei (din care au rămas 6 milioane lei după ce s-a acordat cota legală a soțului de 1 milion lei); pe lângă rezerva de

3 milioane lei, descendentul va culege suma de 3 milioane lei, conform cotei sale legale calculate din cotitatea disponibilă de 4 milioane lei rămasă liberă, aceasta sumă de 3 milioane lei fiind acordată din activul net în valoare de 7 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei. Activul net în valoare de 7 milioane lei a fost atribuit astfel: 1 milion lei – cota legală a soțului supraviețuitor, 3 milioane lei – rezerva descendentului, 3 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 2². În cazul unei donații raportabile în valoare de 3 milioane lei făcute soțului supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, și a unui activ net în valoare de 2 milioane lei, rezultă o masă de calcul în valoare de 8 milioane de lei, o rezervă a soțului supraviețuitor de $1/8$ din 8 milioane lei, adică 1 milion de lei, o rezervă a descendentului de $3/8$ din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei. Cotitatea disponibilă este 4 milioane lei, obținută prin scăderea din masa de calcul de 8 milioane lei a rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei și a rezervei descendentului de 3 milioane lei.

Donația raportabilă în valoare de 3 milioane de lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o depășește cu $3-1=2$ milioane lei, iar acest excedent de 2 milioane se impută asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, din care rămân după imputare 2 milioane lei; donația fiind raportabilă, înseamnă că partea de 2 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor are dreptul la cota legală de $1/4$ din 2 milioane lei= $0,5$ milioane lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $3/4$ din 2 milioane lei= $1,5$ milioane lei. Restul de 2 milioane lei rămas după imputarea asupra cotității disponibile va putea fi atribuit, de exemplu, unui legatar universal (în cazul în care există) sau care, așa cum este cazul în speța noastră, va fi împărțit conform cotelor legale între soțul supraviețuitor, care va lua cota de

$1/4$ din 2 milioane=0,5 milioane lei, și descendent, care va culege $3/4$ din 2 milioane lei=1,5 milioane lei.

Astfel, soțul supraviețuitor va putea păstra 1,5 milioane lei din donația de 3 milioane pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 1 milion de lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 0,5 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotei disponibile (pentru care a operat raportul); pe lângă cele 1,5 milioane lei păstrate din donație, soțul mai culege 0,5 milioane lei, reprezentând cota sa legală calculată din cele 2 milioane lei rămase din cota disponibilă după imputarea donației, sumă ce îi va fi acordată din activul net în valoare de 5 milioane lei (din care rămân 4,5 milioane lei), ceea ce înseamnă un total de 2 milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net de 5 milioane lei (din care au rămas 4,5 milioane lei după ce a fost acordată cota legală a soțului supraviețuitor); pe lângă rezerva de 3 milioane lei, descendentul va culege suma de 1,5 milioane lei, ca urmare a raportului donației făcute în favoarea soțului supraviețuitor, plus 1,5 milioane lei reprezentând cota sa legală calculată din cele 2 milioane lei rămase din cota disponibilă după imputarea donației, sumă ce îi va fi acordată din activul net în valoare de 5 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei. Activul net în valoare de 5 milioane lei a fost atribuit astfel: 0,5 milioane lei – cota legală a soțului, 3 milioane lei – rezerva descendentului, 1,5 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 2³. Pentru a exemplifica modul de imputare a unei donații raportabile făcute soțului supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, vom lua următoarea ipoteză: donație făcută în favoarea soțului supraviețuitor în valoare de 6 milioane lei și activ net în valoare de 2 milioane lei, de unde rezultă o masă de calcul stabilită conform art. 1091 C. civ. în valoare de 8 milioane de lei.

Prin coroborarea dispozițiilor din art. 972 lit. a) cu art. 1088, cota de rezervă a soțului supraviețuitor este de $1/2$ din cota legală de $1/4$ în concurs cu descendenții, adică $1/8$, ceea ce înseamnă ca rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 8 milioane lei, adică 1 milion de lei. În urma coroborării art. 975 alin. (3) cu art. 1088, cota de rezervă a descendentului este de $1/2$ din cota legală de $3/8$, adică $3/8$, ceea ce înseamnă că în ipoteza de mai sus rezerva descendentului este de $3/8$ din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei. Conform art. 1089, cotitatea disponibilă este 4 milioane lei, obținută prin scăderea din masa de calcul de 8 milioane lei a rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei și a rezervei descendentului de 3 milioane lei.

Donația raportabilă în valoare de 6 milioane de lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o depășește cu $6-1=5$ milioane lei, iar acest excedent de 5 milioane se impută asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, pe care o depășește cu $5-4=1$ milion lei pentru care operează reducțiunea donației. Donația fiind raportabilă, înseamnă că partea de 4 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor are dreptul la cota legală de $1/4$ din 4 milioane lei, adică la 1 milion lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $3/4$ din 4 milioane lei, adică la 3 milioane lei.

Astfel, soțul supraviețuitor va putea păstra din donația de 6 milioane pe care a primit-o de la *de cuius*, mai întâi, 1 milion de lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 1 milion lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile (pentru care a operat raportul donației), ceea ce înseamnă un total de 2 milioane lei, în timp ce pentru un milion din donație a operat reducțiunea pentru a nu fi încălcată rezerva descendentului, iar pentru 3 milioane de lei din donație a operat raportul.

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, sumă pe care o va culege astfel: 1 milion lei prin reducțiunea donației în favoarea soțului

supraviețuitor plus 2 milioane lei din activul net; pe lângă rezerva de 3 milioane lei, descendentul va culege suma de 3 milioane lei, pentru care a operat raportul donației făcute în favoarea soțului supraviețuitor, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei. Activul net în valoare de 2 milioane lei a fost folosit pentru îndeplinirea parțială a rezervei descendentului.

Exemplul 3¹. În situația în care există o donație raportabilă făcută în favoarea soțului supraviețuitor de către *de cuius* în valoare de 2 milioane lei iar acesta vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului și există un activ net de 14 milioane lei, masa de calcul este de 16 milioane lei. Rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 16 milioane lei, adică 2 milioane lei, rezerva descendentului este de $3/8$ din 16 milioane lei, adică 6 milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de $16-8=8$ milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză donația de 2 milioane lei făcută soțului supraviețuitor se va imputa, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 2 milioane lei, fără a exista un excedent; cotitatea disponibilă de 8 milioane lei rămâne liberă pentru un eventual legat universal sau, așa cum este cazul nostru, se va împărți conform cotelor legale între soțul supraviețuitor, care are dreptul la cota legală de $1/4$ din 8 milioane lei = 2 milioane lei, și descendent, care are dreptul la cota legală de $3/4$ din 8 milioane lei = 6 milioane lei.

Astfel, soțul supraviețuitor va putea păstra donația de 2 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*, fiind imputată asupra rezervei sale de 2 milioane lei, la care se adaugă 2 milioane lei, cota sa legală calculată din cotitatea disponibilă rămasă liberă de 8 milioane lei, sumă care va fi plătită din activul net de 14 milioane lei (din care mai rămân 10 milioane lei), ceea ce înseamnă un total de 4 milioane lei pentru soțul supraviețuitor.

Descendentul are dreptul la rezerva de 6 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net de 14 milioane lei (din care, după operațiunea de mai sus, au mai rămas 10 milioane lei); pe lângă rezerva de 6 milioane lei,

descendentul va culege suma de 6 milioane lei, reprezentând cota sa legală calculată din cotitatea disponibilă rămasă liberă de 8 milioane lei, sumă care va fi plătită din activul net de 14 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 12 milioane lei. Activul net în valoare de 14 milioane lei a fost atribuit astfel: 2 milioane lei – cota legală a soțului, 6 milioane lei – rezerva descendentului, 6 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 3². În cazul unei donații raportabile făcute soțului supraviețuitor în valoare de 6 milioane lei, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului și a unui activ net de 10 milioane lei, masa de calcul este de 16 milioane lei. Rezerva soțului supraviețuitor este de $\frac{1}{8}$ din 16 milioane lei, adică 2 milioane lei, rezerva descendentului este de $\frac{3}{8}$ din 16 milioane lei, adică 6 milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de $16 - 8 = 8$ milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză donația de 6 milioane lei făcută soțului supraviețuitor se va imputa, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 2 milioane lei, pe care o depășește cu 4 milioane lei, care se vor imputa asupra cotității disponibile de 8 milioane lei, din care rămâne o diferență de 4 milioane lei. Donația este raportabilă, astfel că partea de 4 milioane lei din donația soțului imputată asupra cotității disponibile se va împărți potrivit cotelor legale între soțul supraviețuitor, care are dreptul la cota legală de $\frac{1}{4}$ din 4 milioane lei = 1 milion lei, și descendent, care are dreptul la cota legală de $\frac{3}{4}$ din 4 milioane lei = 3 milioane lei. Restul de 4 milioane lei rămas după imputarea asupra cotității disponibile va putea fi atribuit, de exemplu, unui legatar universal (în cazul în care există) sau care, așa cum este cazul în speța noastră, va fi împărțit conform cotelor legale între soțul supraviețuitor, care va lua cota de $\frac{1}{4}$ din 4 milioane = 1 milion lei, și descendent, care va culege $\frac{3}{4}$ din 4 milioane lei = 3 milioane lei.

Astfel, soțul supraviețuitor va putea păstra 3 milioane lei din donația de 6 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 2 milioane lei,

ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 1 milion lei ca parte din donație imputată asupra cotei disponibile pentru care a operat raportul succesoral; la cele 3 milioane din donație se adaugă 1 milion lei, reprezentând cota sa legală calculată din cele 4 milioane lei rămase din cota disponibilă după imputarea donației, sumă ce îi va fi acordată din activul net în valoare de 10 milioane lei (din care rămân 9 milioane lei), ceea ce înseamnă un total de 4 milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 6 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net de 10 milioane lei, la care se adaugă suma de 3 milioane lei, ca urmare a raportului donației soțului supraviețuitor (partea care a fost imputată asupra cotei disponibile), plus 3 milioane lei reprezentând cota sa legală calculată din cele 4 milioane lei rămase din cota disponibilă după imputarea donației soțului, sumă ce îi va fi acordată din activul net în valoare de 10 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 12 milioane lei. Activul net în valoare de 10 milioane lei a fost atribuit astfel: 1 milion lei – cota legală a soțului, 6 milioane lei – rezerva descendentului, 3 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 3³. În situația în care există o donație raportabilă făcută în favoarea soțului supraviețuitor de către *de cuius* în valoare de 14 milioane lei iar acesta vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului și există un activ net de 2 milioane lei, masa de calcul este de 16 milioane lei. Rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 16 milioane lei, adică 2 milioane lei, rezerva descendentului este de $3/8$ din 16 milioane lei, adică 6 milioane lei, iar cota disponibilă este de $16 - 8 = 8$ milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză donația de 14 milioane lei făcută soțului supraviețuitor se va imputa, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 2 milioane lei, pe care o depășește cu 12 milioane lei care se vor imputa asupra cotei disponibile de 8 milioane lei, excedentul fiind de 4 milioane lei pentru care operează reducțiunea donației pentru a putea

asigura rezerva descendentului. Partea din donație imputată asupra cotității disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor are dreptul la cota legală de $1/4$ din 8 milioane lei, adică la 2 milioane lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $3/4$ din 8 milioane lei, adică la 6 milioane lei.

Astfel, soțul supraviețuitor va putea păstra din donația de 14 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*, mai întâi, 2 milioane lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 2 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, ceea ce înseamnă un total de 4 milioane lei, în timp ce pentru 4 milioane din donație a operat reducățiunea pentru a nu fi încălcată rezerva descendentului, iar pentru 6 milioane de lei din donație a operat raportul.

Descendentul are dreptul la rezerva de 6 milioane lei, sumă pe care o va culege astfel: 4 milioane lei prin reducățiunea donației în favoarea soțului supraviețuitor, plus 2 milioane lei din activul net; pe lângă rezerva de 6 milioane lei, descendentul va culege suma de 6 milioane lei, pentru care a operat raportul donației făcute în favoarea soțului supraviețuitor, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 12 milioane lei.

Exemplul 4¹. În situația în care soțul supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, a primit o donație raportabilă în valoare de 1 milion lei și există un activ net de 7 milioane lei, masa de calcul este de 8 milioane de lei, rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 8 milioane lei, adică 1 milion lei, rezerva descendentului este de $3/8$ din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de 4 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză C. civ. donația de 1 milion lei a soțului supraviețuitor se va imputa, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, fără a exista un excedent; cotitatea disponibilă de 4 milioane lei rămâne liberă pentru un eventual legat universal sau, așa

cum este cazul nostru, se va împărți conform cotelor legale între soțul supraviețuitor, care are dreptul la cota legală de $1/4$ din 4 milioane lei = 1 milion lei, și descendent, care are dreptul la cota legală de $3/4$ din 4 milioane lei = 3 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra donația de 1 milion lei pe care a primit-o de la *de cuius*, fiind imputată asupra rezervei sale de 1 milion lei, la care se adaugă 1 milion lei, cota sa legală calculată din cotitatea disponibilă rămasă liberă de 4 milioane lei, sumă care va fi plătită din activul net de 7 milioane lei (din care mai rămân 6 milioane lei), ceea ce înseamnă un total de 2 milioane lei pentru soțul supraviețuitor.

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net de 7 milioane, plus cota sa legală de 3 milioane lei calculată din cotitatea disponibilă rămasă liberă de 4 milioane lei, sumă care va fi plătită din activul net de 7 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei. Activul net în valoare de 7 milioane lei a fost atribuit astfel: 1 milion lei – cota legală a soțului, 3 milioane lei – rezerva descendentului, 3 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 4². În situația în care soțul supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, a primit de la *de cuius* o donație raportabilă în valoare de 4 milioane lei și există un activ net de 4 milioane lei, masa de calcul este de 8 milioane de lei, rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 8 milioane lei, adică 1 milion lei, rezerva descendentului este de $3/8$ din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de 4 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză donația de 4 milioane lei făcută soțului supraviețuitor se va imputa, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o depășește cu 3 milioane lei care se vor imputa asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, diferența care rămâne din cotitatea disponibilă fiind de 1 milion lei, sumă care se împarte

între soțul supraviețuitor și descendent potrivit cotelor legale: o cotă de $1/4$ din 1 milion lei adică 0,25 milioane lei pentru soțul supraviețuitor și o cotă de $3/4$ din 1 milion lei adică 0,75 milioane lei pentru descendent.

Ca urmare a raportării donației, partea din donație de 3 milioane imputată asupra cotității disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor are dreptul la cota legală de $1/4$ din 3 milioane lei, adică la 0,75 milioane lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $3/4$ din 3 milioane lei, adică la 2,25 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra din donația de 4 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*, mai întâi, 1 milion lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 0,75 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, pe care o culege după raportarea donației, plus 0,25 milioane lei din partea rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile care vor fi acordați din activul net de 2 milioane lei, ceea ce înseamnă un total de 2 milioane lei.

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, sumă pe care o va culege din activul net de 4 milioane, plus 2,25 milioane lei din cotitatea disponibilă prin raportul donației făcute în favoarea soțului supraviețuitor, plus 0,75 milioane lei din partea rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile care vor fi acordați din activul net de 4 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei. Activul net în valoare de 4 milioane lei a fost atribuit astfel: 0,25 milioane lei – cota legală a soțului, 3 milioane lei – rezerva descendentului, 0,75 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 4³. Dacă donația raportabilă a soțului supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, este de 7 milioane lei și există un activ net de 1 milion lei, masa de calcul este de 8 milioane de lei, rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 8 milioane lei,

adică 1 milion lei, rezerva descendentului este de $\frac{3}{8}$ din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de 4 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) prima teză donația de 7 milioane lei făcută soțului supraviețuitor se va imputa, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o depășește cu 6 milioane lei care se vor imputa asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, excedentul fiind de 2 milioane lei pentru care operează reducțiunea donației pentru a putea asigura rezerva descendentului. Partea de 4 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se va împărți potrivit cotelor legale între soțul supraviețuitor, care are dreptul la cota legală de $\frac{1}{4}$ din 4 milioane lei = 1 milion lei, și descendent, care are dreptul la cota legală de $\frac{3}{4}$ din 4 milioane lei = 3 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 2 milioane din donația de 7 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 1 milion lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 1 milion lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, pe care o culege după raportarea donației, ceea ce înseamnă un total de 2 milioane lei (pentru 2 milioane lei din donație a operat reducțiunea liberalităților).

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o va culege astfel: 1 milion din activul net de 1 milion lei, care este insuficient, și 2 milioane lei prin reducțiunea donației în favoarea soțului supraviețuitor; pe lângă rezerva de 3 milioane lei, va culege 3 milioane lei prin raportul donației soțului supraviețuitor, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei.

III. 2. *Gratificatul este moștenitor rezervatar, liberalitatea este raportabilă, iar liberalitatea se impută mai întâi asupra rezervei globale.* Potrivit art. 1099 alin. (3) teza a doua C. civ., în cazul în care dispunătorul a stipulat imputarea unei donații raportabile făcută în favoarea unui moștenitor rezervatar asupra rezervei globale, partea care excedează rezervei globale se

impută asupra cotității disponibile și, în toate cazurile în care se depășește cotitatea disponibilă, liberalitatea este supusă reducăunii.

Ca element de noutate adus de Noul Cod civil întâlnim formularea *rezervă globală*, termen care poate fi interpretat în sensul de cumul al tuturor rezervelor care se cuvin moștenitorilor rezervatari, deși o astfel de interpretare ar conduce la soluții absurde, după cum vom arăta în exemplele următoare.

Exemplul 5¹. Varianta 1- interpretare incorectă. Dacă există o masă de calcul de 8 milioane de lei, formată din donația raportabilă de 6 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor plus un activ net de 2 milioane lei, rezerva soțului supraviețuitor este de 1 milion lei, rezerva descendentului este de 3 milioane lei, ceea ce înseamnă că rezerva globală este de $1+3=4$ milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de $8-4=4$ milioane lei.

Pe baza art. 1099 alin. (3) teza a doua donația raportabilă în valoare de 6 milioane de lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută mai întâi asupra rezervei globale de 4 milioane lei, pe care o depășește cu $6-4=2$ milioane lei, iar acest excedent de 2 milioane lei se impută asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, din care, după imputarea donației, mai rămân 2 milioane lei. Donația fiind raportabilă, înseamnă că partea de 2 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor are dreptul la cota legală de $1/4$ din 2 milioane lei, adică la 0,5 milioane lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $3/4$ din 2 milioane lei, adică la 1,5 milioane lei. Partea de 2 milioane din cotitate disponibilă rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile se împarte între soțul supraviețuitor și descendent potrivit cotelor legale: o cotă de $1/4$ din 2 milioane lei adică 0,5 milioane lei pentru soțul supraviețuitor și o cotă de $3/4$ din 2 milioane lei adică 1,5 milioane lei pentru descendent.

Astfel, soțul supraviețuitor ar ajunge să păstreze din donația de 6 milioane pe care a primit-o de la *de cujus*, mai întâi, 4 milioane de lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei globale (ceea ce ar fi o soluție absurdă pentru că se încalcă rezerva descendentului!), plus 0,5 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, stabilită ca urmare a raportării donației, plus 0,5 milioane lei din partea rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile care vor fi acordați din activul net de 2 milioane lei, ceea ce înseamnă un total de 5 milioane lei.

Descendentul are dreptul la suma de 1,5 milioane lei prin raportul donației (ca parte din donație care a fost imputată asupra cotității disponibile pentru care a operat raportul donației făcute în favoarea soțului supraviețuitor), plus 1,5 milioane lei din partea rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile care vor fi acordați din activul net de 2 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 3 milioane lei. Practic, descendentul ajunge să nu mai culeagă rezerva sa succesorală deoarece asupra acesteia a fost imputată donația soțului supraviețuitor iar soțul ar ajunge să păstreze rezerva descendentului cu titlu de donație.

Principala problemă legată de aplicarea art. 1099 alin. (3) teza a doua este dată de faptul că ar fi permisă sau, mai curând, împinsă dincolo de caracterul imperativ al rezervei, imputarea donației soțului supraviețuitor asupra rezervei globale; totuși, se poate observa că rezerva descendentului de 3 milioane lei nu a fost încălcată deoarece, la final, acesta ajunge să culegă o parte din moștenire care să acopere cota sa de rezervă. S-ar ajunge la situația paradoxală ca donația soțului supraviețuitor să fie calculată, parțial, din rezerva descendentului iar rezerva descendentului să fie calculată, parțial, din cotitatea disponibilă. Mai mult, pentru ca instituția raportului donației să nu rămână fără substanță, se poate susține că art. 1099 alin. (3) teza a doua permite o formă aparte de scutire de raportul donației deoarece,

deși donația este raportabilă, dacă analizăm calculul final, aceasta ajunge să nu mai fie raportată efectiv.

Exemplul 5¹. Varianta 2– interpretare corectă. În aceeași ipoteză ca mai sus (masă de calcul de 8 milioane de lei, formată din donația raportabilă de 6 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor plus un activ net de 2 milioane lei), rezerva soțului supraviețuitor este de 1 milion lei, rezerva descendentului este de 3 milioane lei, cotitatea disponibilă este de $8-1-3=4$ milioane lei iar rezerva globală = rezerva descendentului = 3 milioane lei.

Donația soțului supraviețuitor în valoare de 6 milioane lei se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor în valoare de 1 milion lei, pe care o depășește cu 5 milioane lei; excedentul de 5 milioane lei se impută asupra rezervei globale de 3 milioane lei, pe care o depășește cu 2 milioane lei, nefiind vorba de păstrarea donației de către soț pentru valoarea imputată asupra rezervei globale (care este rezerva descendentului!), ci de reducțiunea pentru această valoare de 3 milioane; excedentul de 2 milioane lei se impută asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, din care rămân 2 milioane lei; donația făcută soțului este raportabilă astfel încât partea de 2 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se împarte conform cotelor legale între soțul supraviețuitor care beneficiază de cota legală de $1/4$ din 2 milioane=0,5 milioane lei și descendent, care are o cotă legală de $3/4$ din 2 milioane lei=1,5 milioane lei; restul de 2 milioane din cotitatea disponibilă se va atribui legatarului universal, dacă există, sau în lipsă, se va împărți conform cotelor legale între soțul supraviețuitor care beneficiază de cota legală de $1/4$ din 2 milioane=0,5 milioane lei și descendent, care are o cotă legală de $3/4$ din 2 milioane lei=1,5 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 1,5 milioane lei din donația de 6 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 1 milion lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 0,5 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, pe care o culege după raportarea donației, cu mențiunea că pentru cele 3 milioane lei din donație

imputate asupra rezervei globale a operat reducăiunea; pe lângă cele 1,5 milioane păstrate din donație, soțul mai culege 0,5 milioane lei din activul net de 2 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cele 2 milioane rămase libere din cotitatea disponibilă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru soț un total de 2 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 2 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de 1/4 din 8 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o culege prin reducăiunea donației soțului supraviețuitor pentru 3 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 3 milioane lei, acesta are dreptul la 1,5 milioane lei din raportul donației soțului supraviețuitor (partea din donație imputată asupra cotității disponibile), la care se adaugă 1,5 milioane lei din activul net de 2 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cele 2 milioane rămase libere din cotitatea disponibilă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 6 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culegă rezerva sa succesorală prin reducăiunea donației soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donației asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net de 2 milioane lei a fost folosit astfel: 0,5 milioane lei – cota legală a soțului supraviețuitor, 1,5 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 5². Dacă există o masă de calcul de 8 milioane de lei, formată din donația raportabilă de 4 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor plus un activ net de 4 milioane lei, rezerva soțului supraviețuitor este de 1/8 din 8 milioane lei=1 milion lei, rezerva descendentului este de 3/8 din 8 milioane lei= 3 milioane lei, cotitatea disponibilă este de 8-1-3=4 milioane lei iar rezerva globală=rezerva descendentului=3 milioane lei.

În acest caz donația soțului în valoare de 4 milioane lei se impută, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o

depășește cu 3 milioane lei, excedent care se impută asupra rezervei globale de 3 milioane lei, pentru care operează reducăiunea (fiind vorba de rezerva altor moștenitori rezervatari care trebuie respectată!), soțul supraviețuitor neputând păstra partea de donație imputată asupra rezervei globale; valoarea donației nu depășește rezerva globală, astfel încât nu se poate vorbi de un excedent care să fie imputat asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, ceea ce înseamnă că aceasta rămâne liberă pentru a fi atribuită unui eventual legatar universal sau în lipsă, să fie împărțită conform cotelor legale între soțul supraviețuitor și descendent: soțul supraviețuitor beneficiază de cota legală de $1/4$ din 4 milioane=1 milion lei iar descendentul are o cotă legală de $3/4$ din 4 milioane lei=3 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 1 milion lei din donația de 4 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius* ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, pentru partea de 3 milioane imputată asupra rezervei globale operând reducăiunea; la acesta se adaugă 1 milion lei din activul net de 4 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cotitatea disponibilă de 4 milioane rămasă liberă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru soț un total de 2 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 2 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de $1/4$ din 8 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o culege prin reducăiunea donației soțului supraviețuitor pentru 3 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 3 milioane lei, acesta are dreptul la 3 milioane lei din activul net de 4 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cotitatea disponibilă de 4 milioane rămasă liberă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 6 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culeagă rezerva sa succesorală prin reducăiunea donației soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donației asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net de 4 milioane lei a

fost folosit astfel: 1 milion lei – cota legală a soțului supraviețuitor, 3 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 5³. Dacă există o masă de calcul de 8 milioane de lei, formată din donația raportabilă de 8 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor (activ net 0 lei), rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 8 milioane lei = 1 milion lei, rezerva descendentului este de $3/8$ din 8 milioane lei = 3 milioane lei, cotitatea disponibilă este de $8-1-3=4$ milioane lei iar rezerva globală = rezerva descendentului = 3 milioane lei.

În acest caz donația soțului în valoare de 8 milioane lei se impută, mai întâi, asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o depășește cu 7 milioane lei, excedent care se impută asupra rezervei globale de 3 milioane lei, pentru care operează reducțiunea (fiind vorba de rezerva altor moștenitori rezervatari care trebuie respectată!), soțul supraviețuitor neputând păstra partea de donație imputată asupra rezervei globale; excedentul de 4 milioane lei se impută asupra cotității disponibile de 4 milioane lei, pe care o epuizează; donația făcută soțului este raportabilă astfel încât partea de 4 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se împarte conform cotelor legale între soțul supraviețuitor care beneficiază de cota legală de $1/4$ din 4 milioane = 1 milion lei și descendent, care are o cotă legală de $3/4$ din 4 milioane lei = 3 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 2 milioane lei din donația de 8 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 1 milion lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale, plus 1 milion lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, pe care o culege după raportarea donației, cu mențiunea că pentru cele 3 milioane lei din donație imputate asupra rezervei globale a operat reducțiunea, ceea ce înseamnă pentru soț un total de 2 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 2 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de $1/4$ din 8 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o culege prin reducțiunea donației soțului supraviețuitor pentru 3 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 3 milioane lei, acesta are dreptul la 3 milioane lei din raportul donației soțului supraviețuitor (partea din donație imputată asupra cotei disponibile), ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 6 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culegă rezerva sa succesorală prin reducțiunea donației soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donației asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net a fost 0 astfel încât a fost necesară reducțiunea donației pentru a asigura rezerva descendentului (parte din donație imputate asupra rezervei globale).

Exemplul 6¹. Varianta 1- interpretare incorectă. Dacă există o donație raportabilă făcută în favoarea soțului supraviețuitor de către *de cuius* în valoare de 14 milioane lei iar acesta vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului și există un activ net de 2 milioane lei, masa de calcul este de 16 milioane lei. Rezerva soțului supraviețuitor este de $1/8$ din 16 milioane lei, adică 2 milioane lei, rezerva descendentului este de $3/8$ din 16 milioane lei, adică 6 milioane lei, rezerva globală este de $2+6=8$ milioane lei, iar cota disponibilă este de $16-8=8$ milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) teza a doua donația raportabilă în valoare de 14 milioane de lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută mai întâi asupra rezervei globale de 8 milioane lei, pe care o depășește cu $14-8=6$ milioane lei, iar acest excedent de 6 milioane lei se impută asupra cotei disponibile de 8 milioane lei, din care, după imputarea donației, mai rămân 2 milioane lei. Donația fiind raportabilă, înseamnă că partea de 6 milioane lei din donație imputată asupra cotei disponibile se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor are dreptul la cota legală de $1/4$ din 6 milioane lei, adică la 1,5 milioane lei, iar descendentul are dreptul la cota legală de $3/4$ din 6 milioane lei, adică la 4,5 milioane lei.

Partea de 2 milioane din cotitate disponibilă rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile se împarte între soțul supraviețuitor și descendent potrivit cotelor legale: o cotă de $1/4$ din 2 milioane lei adică 0,5 milioane lei pentru soțul supraviețuitor și o cotă de $3/4$ din 2 milioane lei adică 1,5 milioane lei pentru descendent.

Astfel, soțul supraviețuitor ar ajunge să păstreze din donația de 14 milioane pe care a primit-o de la *de cuius*, mai întâi, 8 milioane de lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei globale (deși o astfel de soluție conduce la consecința încălcării rezervei descendentului!), plus 1,5 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, stabilită ca urmare a raportării donației, plus 0,5 milioane lei din partea rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile care vor fi acordați din activul net de 2 milioane lei, deci un total de 10 milioane de lei.

Descendentul are dreptul la suma de 4,5 milioane lei prin raportul donației (ca parte din donație care a fost imputată asupra cotității disponibile pentru care a operat raportul donației făcute în favoarea soțului supraviețuitor), plus 1,5 milioane lei din partea rămasă după imputarea donației asupra cotității disponibile care vor fi acordați din activul net de 2 milioane lei, ceea ce înseamnă că descendentul va culege un total de 6 milioane lei. Se observă că descendentul ajunge să nu mai culeagă rezerva sa succesorală (deși are caracter imperativ!) deoarece aceasta ajunge să fie păstrată de soțul supraviețuitor ca parte din donație imputată asupra rezervei globale.

Totuși, la fel ca în exemplul de mai sus, se poate observa că la final, nu este încălcată rezerva descendentului de 6 milioane lei deoarece acesta culege o parte din moștenire care să acopere cota sa de rezervă, chiar dacă această parte este dobândită, parțial, prin raportul donației soțului supraviețuitor.

Exemplul 6¹. Varianta 2– interpretare corectă. În aceeași ipoteză ca mai sus (masă de calcul de 16 milioane de lei, formată din donația

raportabilă de 14 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor plus un activ net de 2 milioane lei), rezerva soțului supraviețuitor este de 2 milioane lei, rezerva descendentului este de 6 milioane lei, cotitatea disponibilă este de $16 - 2 - 6 = 8$ milioane lei iar rezerva globală = rezerva descendentului = 6 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) teza a doua donația soțului supraviețuitor în valoare de 14 milioane lei se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor în valoare de 2 milioane lei, pe care o depășește cu 12 milioane lei; excedentul de 12 milioane lei se impută asupra rezervei globale de 6 milioane lei, pe care o depășește cu 6 milioane lei, nefiind vorba de păstrarea donației de către soț pentru valoarea imputată asupra rezervei globale (care este rezerva descendentului!), ci de reducțiunea pentru această valoare de 6 milioane; excedentul de 6 milioane lei se impută asupra cotității disponibile de 8 milioane lei, din care rămân 2 milioane lei; donația făcută soțului este raportabilă astfel încât partea de 6 milioane lei din donație imputată asupra cotității disponibile se împarte conform cotelor legale între soțul supraviețuitor care beneficiază de cota legală de $1/4$ din 6 milioane = 1,5 milioane lei și descendent, care are o cotă legală de $3/4$ din 6 milioane lei = 4,5 milioane lei; restul de 2 milioane din cotitatea disponibilă se va atribui legatarului universal, dacă există, sau în lipsă, se va împărți conform cotelor legale între soțul supraviețuitor care beneficiază de cota legală de $1/4$ din 2 milioane = 0,5 milioane lei și descendent, care are o cotă legală de $3/4$ din 2 milioane lei = 1,5 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 3,5 milioane lei din donația de 14 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 2 milioane lei, ca parte din donație imputată asupra rezervei sale de 2 milioane lei, plus 1,5 milioane lei ca parte din donație imputată asupra cotității disponibile, pe care o culege după raportarea donației, cu mențiunea că pentru cele 3 milioane lei din donație imputate asupra rezervei globale a operat reducțiunea; pe lângă cele 3,5 milioane păstrate din donație, soțul mai culege 0,5 milioane lei din

activul net de 2 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cele 2 milioane rămase libere din cotitatea disponibilă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru soț un total de 4 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 4 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de 1/4 din 16 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 6 milioane lei, pe care o culege prin reducțiunea donației soțului supraviețuitor pentru 6 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 6 milioane lei, acesta are dreptul la 4,5 milioane lei din raportul donației soțului supraviețuitor (partea din donație imputată asupra cotității disponibile), la care se adaugă 1,5 milioane lei din activul net de 2 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cele 2 milioane rămase libere din cotitatea disponibilă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 12 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culegă rezerva sa succesorală prin reducțiunea donației soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donației asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net de 2 milioane lei a fost folosit astfel: 0,5 milioane lei – cota legală a soțului supraviețuitor, 1,5 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 6². Dacă există o masă de calcul de 16 milioane de lei, formată din donația raportabilă de 8 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor plus un activ net de 8 milioane lei), rezerva soțului supraviețuitor este de 1/8 din 16 milioane lei = 2 milioane lei, rezerva descendentului este 3/8 din 16 milioane lei = 6 milioane lei, cotitatea disponibilă este de $16 - 2 - 6 = 8$ milioane lei iar rezerva globală = rezerva descendentului = 6 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) teza a doua C. civ. donația soțului supraviețuitor în valoare de 8 milioane lei se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor în valoare de 2 milioane lei, pe care o depășește cu 6 milioane lei; excedentul de 6 milioane lei se impută asupra

rezervei globale de 6 milioane lei, pe care nu o depășește, pentru această parte operând reducăiunea deoarece soțul supraviețuitor nu poate păstra această parte din donație imputată asupra rezervei altor moștenitori rezervatari (care ar ajunge să fie încălcată!), rezerva acestora având caracter imperativ.

Deoarece valoarea donației nu depășește rezerva globală, cotitatea disponibilă de 8 milioane rămâne liberă (nu se poate vorbi de un excedent care să fie imputat asupra cotității disponibile) fie pentru a fi atribuită unui eventual legatar universal sau în lipsă, să fie împărțită conform cotelor legale între soțul supraviețuitor și descendent: soțul supraviețuitor beneficiază de cota legală de $1/4$ din 8 milioane = 2 milioane lei iar descendentul are o cotă legală de $3/4$ din 8 milioane lei = 6 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 2 milioane lei din donația de 8 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius* ca parte din donație imputată asupra rezervei sale de 2 milioane lei, cu mențiuinea că pentru cele 6 milioane lei din donație imputate asupra rezervei globale a operat reducăiunea; pe lângă cele 2 milioane păstrate din donație, soțul mai culege 2 milioane lei din activul net de 8 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cotitatea disponibilă de 8 milioane lei rămasă liberă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru soț un total de 4 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 4 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de $1/4$ din 16 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 6 milioane lei, pe care o culege prin reducăiunea donației soțului supraviețuitor pentru 6 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 6 milioane lei, acesta are dreptul la 6 milioane lei din activul net de 8 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cele 8 milioane rămase libere din cotitatea disponibilă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 12 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culegă rezerva sa succesorală prin reducăiunea

donăției soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donăției asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net de 8 milioane lei a fost folosit astfel: 2 milioane lei – cota legală a soțului supraviețuitor, 6 milioane lei – cota legală a descendentului.

Exemplul 6³. În ipoteza unei mase de calcul de 16 milioane de lei, formată din donația raportabilă de 16 milioane lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor (activ net 0), rezerva soțului supraviețuitor este de 2 milioane lei, rezerva descendentului este de 6 milioane lei, cotitatea disponibilă este de $16 - 2 - 6 = 8$ milioane lei iar rezerva globală = rezerva descendentului = 6 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) teza a doua donația soțului supraviețuitor în valoare de 16 milioane lei se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor în valoare de 2 milioane lei, pe care o depășește cu 14 milioane lei; excedentul de 14 milioane lei se impută asupra rezervei globale de 6 milioane lei, pe care o depășește cu 8 milioane lei, nefiind vorba de păstrarea donăției de către soț pentru valoarea imputată asupra rezervei globale (care este rezerva descendentului!), ci de reducățiunea pentru această valoare de 6 milioane; excedentul de 8 milioane lei se impută asupra cotității disponibile de 8 milioane lei, pe care o epuizează; donăția făcută soțului este raportabilă astfel încât partea de 8 milioane lei din donăție imputată asupra cotității disponibile se împarte conform cotelor legale între soțul supraviețuitor care beneficiază de cota legală de $1/4$ din 8 milioane = 2 milioane lei și descendent, care are o cotă legală de $3/4$ din 8 milioane lei = 6 milioane lei.

Soțul supraviețuitor va putea păstra 4 milioane lei din donăția de 16 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius*: mai întâi, 2 milioane lei, ca parte din donăție imputată asupra rezervei sale de 2 milioane lei, plus 2 milioane lei ca parte din donăție imputată asupra cotității disponibile, pe care o culege după raportarea donăției, cu mențiunea că pentru cele 3 milioane lei din donăție imputate asupra rezervei globale a operat reducățiunea, ceea ce

înseamnă pentru soț un total de 4 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 4 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de 1/4 din 16 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 6 milioane lei, pe care o culege prin reducțiunea donației soțului supraviețuitor pentru 6 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 6 milioane lei, acesta are dreptul la 6 milioane lei din raportul donației soțului supraviețuitor (partea din donație imputată asupra cotității disponibile), ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 12 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culegă rezerva sa succesorală prin reducțiunea donației soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donației asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net a fost 0 astfel încât a fost necesară reducțiunea donației pentru a asigura rezerva descendentului (parte din donație imputate asupra rezervei globale).

Exemplul 7. Varianta 1 – interpretare incorectă. În situația în care soțul supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, a primit de la *de cuius* o donație raportabilă în valoare de 4 milioane lei și există un activ net de 4 milioane lei, masa de calcul este de 8 milioane de lei, rezerva soțului supraviețuitor este de 1/8 din 8 milioane lei, adică 1 milion lei, rezerva descendentului este de 3/8 din 8 milioane lei, adică 3 milioane lei, rezerva globală este de 4 milioane lei, iar cotitatea disponibilă este de 4 milioane lei.

Potrivit art. 1099 alin. (3) teza a doua donația raportabilă în valoare de 4 milioane de lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută mai întâi asupra rezervei globale de 4 milioane lei pe care o epuizează, dar fără a o depăși.

Deoarece art. 1099 alin. (3) teza a doua C. civ. nu oferă suficiente informații privind modul în care trebuie procedat în continuare, ar putea exista 2 variante.

Potrivit unei prime variante de calcul, destul de problematică, cotitatea disponibilă de 4 milioane rămasă se va împărți între soțul supraviețuitor și descendent potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor va culege o cotă de $1/4$ din 4 milioane, adică 1 milion lei, iar descendentul va culege o cota de $3/4$ din 4 milioane, adică 3 milioane lei. Astfel, soțul supraviețuitor va păstra donația de 4 milioane lei care s-a imputat asupra rezervei globale (deși se ajunge la încălcarea rezervei altor moștenitori rezervatari decât soțul supraviețuitor gratificat!), plus 1 milion lei, cota sa legală din cotitatea disponibilă pe care îi va culege din activul net de 4 milioane, deci un total de 5 milioane lei; descendentul ajunge să nu mai culeagă rezerva sa succesorală de 3 milioane deoarece aceasta ajunge să fie păstrată de soțul supraviețuitor ca parte din donație imputată asupra rezervei globale dar are dreptul la 3 milioane de lei pe care îi va culege din activul net de 4 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cotitatea disponibilă rămasă liberă în valoare de 4 milioane. Se poate observa că nici în această situație, dacă ne raportăm la sumele culese efectiv de către soțul supraviețuitor și descendent, rezerva descendentului de 3 milioane lei nu ajunge să fie încălcată (aparent!) deoarece acesta are dreptul la 3 milioane de lei pe care îi va culege din activul net de 4 milioane. Deși nu i se încalcă rezerva descendentului (aparent!), apar două probleme: *prima problemă* este legată de faptul că donația făcută soțului supraviețuitor ajunge să fie calculată asupra rezervei globale, deci inclusiv asupra rezervei descendentului, și chiar dacă am considera că opțiunea dispunătorului de a stipula imputarea sa asupra rezervei globale are natura juridică, forțată s-ar putea spune, a unei scutiri de raport, totuși nu putem trece peste faptul că se depășește caracterul imperativ al rezervei succesorale; *a doua problemă* este dată de faptul că rezerva descendentului, pe care acesta va avea dreptul să o culeagă, ajunge să se calculează din cotitatea disponibilă, ceea ce pare ilogic: donația se impută asupra rezervei, iar rezerva ajunge să calculeze din cotitatea disponibilă.

Exemplul 7. Varianta 2– interpretare incorectă. A doua variantă de calcul, poate și mai problematică decât prima, ar putea fi următoarea: după ce donația raportabilă în valoare de 4 milioane de lei făcută în favoarea soțului supraviețuitor se impută asupra rezervei globale de 4 milioane lei pe care o epuizează, mai departe, descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei pe care îi va culege din activul net de 4 milioane, din care rămâne o diferență de 1 milion, care se va împărți potrivit regulilor de la moștenirea legală, adică potrivit cotelor legale: soțul supraviețuitor va culege $\frac{1}{4}$ din 1 milion lei, adică 0,25 milioane lei, în timp ce descendentul va culege o cotă de $\frac{3}{4}$ din 1 milion lei, adică 0,75 milioane lei; la final, soțul supraviețuitor va putea păstra donația de 4 milioane care s-a imputat asupra rezervei globale de 4 milioane lei, plus 0,25 milioane lei conform cotei legale calculate din cotitatea disponibilă, pe care îi va culege din activul net de 4 milioane, deci un total de 4,25 milioane; descendentul va avea dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o va culege din activul net de 4 milioane, plus 0,75 milioane lei conform cotei legale calculate din cotitatea disponibilă, deci un total de 3,75 milioane.

Totuși, o astfel de soluție este absurdă deoarece, pe de o parte, donația făcută soțului supraviețuitor s-a imputat asupra rezervei globale, care a fost “epuizată”, deci inclusiv asupra rezervei descendentului, astfel încât se pune întrebarea dacă se mai poate pune problema acordării rezervei descendentului de 3 milioane lei, pe care îi va culege din activul net de 4 milioane, iar, pe de altă parte, deși donația este raportabilă, se ajunge la situația în care raportul donației nu mai este efectuat.

Exemplul 7. Varianta 3– interpretare corectă. În situația în care soțul supraviețuitor, care vine la moștenire în concurs cu un descendent al defunctului, a primit de la *de cuius* o donație raportabilă în valoare de 4 milioane lei și există un activ net de 4 milioane lei, masa de calcul este de 8 milioane de lei, rezerva soțului supraviețuitor este de $\frac{1}{8}$ din 8 milioane lei, adică 1 milion lei, rezerva descendentului este de $\frac{3}{8}$ din 8 milioane lei,

adică 3 milioane lei, cotitatea disponibilă este de 4 milioane lei iar rezerva globală=rezerva descendentului=3 milioane lei.

Donația făcută soțului supraviețuitor în valoare de 4 milioane se impută mai întâi asupra rezervei soțului supraviețuitor de 1 milion lei, pe care o depășește cu 3 milioane, acest excedent fiind imputat asupra rezervei globale, cu aplicarea reducăiunii pentru acest excedent imputat asupra rezervei globale (care este chiar rezerva altor moștenitori rezervatari decât soțul supraviețuitor gratificat prin donație) deoarece dacă soțul ar păstra partea din donație imputată asupra rezervei globale s-ar încălca rezerva celorlalți moștenitori rezervatari, rezerva având caracter imperativ.

Valoarea donației nu depășește rezerva globală (nu există un excedent care să fie imputat asupra cotității disponibile), ceea ce înseamnă că cotitatea disponibilă de 4 milioane rămâne liberă fie pentru a fi atribuită unui eventual legatar universal sau în lipsă, să fie împărțită conform cotelor legale între soțul supraviețuitor (cota legală de 1/4 din 4 milioane= 1 milion lei) și descendent (cotă legală de 3/4 din 4 milioane lei= 3 milioane lei).

Soțul supraviețuitor va putea păstra 1 milion lei din donația de 4 milioane lei pe care a primit-o de la *de cuius* ca parte din donație imputată asupra rezervei sale de 1 milioane lei, cu mențiuinea că pentru cele 3 milioane lei din donație imputate asupra rezervei globale a operat reducăiunea; pe lângă 1 milion păstrat din donație, soțul mai culege 1 milion lei din activul net de 4 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cotitatea disponibilă de 4 milioane lei rămasă liberă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru soț un total de 2 milioane lei (se poate observa că s-a efectuat raportul succesoral: soțul are dreptul la 2 milioane lei, ceea ce reprezintă cota legală de 1/4 din 8 milioane lei).

Descendentul are dreptul la rezerva de 3 milioane lei, pe care o culege prin reducăiunea donației soțului supraviețuitor pentru 3 milioane lei (partea din donație care a fost imputată asupra rezervei globale); pe lângă rezerva de 3 milioane lei, acesta are dreptul la 3 milioane lei din activul net

de 4 milioane, cu titlu de cotă legală calculată din cele 4 milioane rămase libere din cotitatea disponibilă după imputarea donației, ceea ce înseamnă pentru descendent un total de 6 milioane lei. Astfel, se poate observa că descendentul ajunge să culeagă rezerva sa succesorală prin reducățiunea donației soțului supraviețuitor (prin operațiunea de imputare a donației asupra rezervei globale) și nu din activul net. Activul net de 4 milioane lei a fost folosit astfel: 1 milion lei – cota legală a soțului supraviețuitor, 3 milioane lei – cota legală a descendentului.

IV. Conform *art. 1099 alin. (4)* dacă există mai multe liberalități, imputarea se face potrivit dispozițiilor alin. (1)–(3), ținând seama și de ordinea reducățiunii liberalităților excesive, reglementată în art. 1096.

Astfel, dacă există mai multe liberalități, acestea se impută astfel: conform alin. (1), dacă beneficiarul nu este moștenitor rezervatar, se impută asupra cotității disponibile, iar dacă o depășesc sunt supuse reducățiunii; conform alin. (2), dacă gratificatul este moștenitor rezervatar și liberalitățile nu sunt supuse raportului, se impută asupra cotității disponibile, iar, dacă este cazul, excedentul se impută asupra cotei de rezervă la care are dreptul gratificatul și, dacă o depășește, este supus reducățiunii; conform alin. (3) prima teză C. civ., dacă gratificatul este moștenitor rezervatar și liberalitățile sunt supuse raportului, acestea se impută asupra rezervei celui gratificat, iar dacă există, excedentul se impută asupra cotității disponibile; conform alin. (3) teza a doua, în cazul în care dispunătorul a stipulat imputarea unei liberalități făcută în favoarea unui moștenitor rezervatar asupra rezervei globale, partea care excedează rezervei globale se impută asupra cotității disponibile și, în toate cazurile în care se depășește cotitatea disponibilă, liberalitatea este supusă reducățiunii.

V. *Concluzii.* În primul caz reglementat de art. 1099 alin. (1) C. civ., în situația gratificatului care nu este moștenitor rezervatar, modul de imputare a liberalităților este clar deoarece liberalitatea primită se impută

asupra cotităţii disponibile, iar dacă o depăşeşte, întrucât există moştenitori rezervatari, este supusă reducţiunii.

La fel, în al doilea caz reglementat de art. 1099 alin. (2) C. civ., în situaţia în care gratificatul este moştenitor rezervatar, iar liberalitatea nu este raportabilă, situaţia privind modalitatea de imputare a liberalităţilor nu ridică probleme: dacă gratificatul este moştenitor rezervatar şi liberalitatea nu este supusă raportului, ea se impută asupra cotităţii disponibile, iar, dacă este cazul, excedentul se impută asupra cotei de rezervă la care are dreptul gratificatul şi, dacă o depăşeşte, este supus reducţiunii.

Şi în a treia ipoteză reglementată de art. 1099 alin. (3) prima teză C. civ., adică atunci când gratificatul este moştenitor rezervatar, iar liberalitatea este raportabilă, modul de imputare a liberalităţilor este clar şi nu ridică probleme de aplicare: dacă gratificatul este moştenitor rezervatar şi liberalitatea este supusă raportului, ea se impută asupra rezervei celui gratificat, iar dacă există, excedentul se impută asupra cotităţii disponibile şi dacă depăşeşte şi cotitatea disponibilă, va opera reducţiunea liberalităţii, cu menţiunea că partea de donaţie imputată asupra cotităţii disponibile va fi raportată, ceea ce înseamnă că se va împărţi conform cotelor legale, aceasta fiind probabil cea mai echitabilă formulă de restabilire a egalităţii (în sensul de ştergere a avantajului donaţiei pentru viitor) între fostele rude, actualii moştenitori.

În cazul reglementat de art. 1099 alin. (3) teza a doua C. civ. în cazul în care dispunătorul a stipulat imputarea unei donaţii raportabile făcută în favoarea unui moştenitor rezervatar asupra rezervei globale, considerăm că interpretarea incorectă ar fi aceea conform căreia imputarea liberalităţii se va efectua astfel: liberalitatea se impută mai întâi asupra rezervei globale, iar partea care excedează rezervei globale se impută asupra cotităţii disponibile şi, în toate cazurile în care se depăşeşte cotitatea disponibilă, liberalitatea este supusă reducţiunii. Cu privire la această ipoteză se ridică o serie de discuţii: se foloseşte formularea *rezervă globală* fără a fi definită, de unde

derivă problema legată de modul de imputare deoarece nefiind clar stabilită rezerva globală există riscul de a exista mai multe interpretări ale acestei formulări care să ducă la aplicarea diferită a art. 1099 alin. (3) teza a doua.

O altă problemă care se pune în legătură cu o astfel de interpretare a art. 1099 alin. (3) teza a doua C. civ. ar viza faptul că textul ar ajunge să permită imputarea unei liberalități făcute unui moștenitor rezervatar asupra rezervei globale înțelesă în sensul de cumul al rezervelor care se cuvin moștenitorilor rezervatari, deci, prin imputarea liberalității inclusiv asupra rezervei altor moștenitori rezervatari în afară de cel gratificat, s-ar ajunge să se aducă atingere caracterului imperativ al rezervei.

S-ar ajunge la situația paradoxală ca o liberalitate făcută unui moștenitor rezervatar să fie calculată, parțial, din rezerva altor moștenitori rezervatari iar rezerva acestora să fie calculată, parțial, din cotitatea disponibilă.

Mai mult, pentru că art. 1009 alin. (3) vizează ipoteza unei liberalități raportabile, pentru ca instituția raportului donației să nu rămână fără substanță în aplicarea acestui text, s-ar ajunge la interpretarea în sensul că art. 1099 alin. (3) teza a doua permite o formă aparte de scutire de raportul donației deoarece, deși donația este raportabilă, la final după efectuarea imputării liberalității, aceasta ajunge să nu mai fie raportată efectiv.

Pe baza exemplelor prezentate, considerăm că interpretarea corectă ar fi următoarea: mai întâi, imputarea donației soțului supraviețuitor asupra rezervei soțului supraviețuitor și doar eventualul excedent să fie imputat asupra rezervei globale, cu mențiunea că rezerva globală reprezintă doar rezervele celorlalți moștenitori rezervatari, alții decât cel gratificat deoarece rezerva gratificatului a fost epuizată prin imputarea inițială; în cazul în care există un excedent după imputarea asupra rezervei globale acesta se va imputa asupra cotității disponibile iar pentru partea din donație imputată asupra cotității disponibile va opera raportul succesoral (ceea ce înseamnă că

această parte se va împărți conform cotelor legale) deoarece donația este raportabilă; dacă și după această imputare există un excedent care depășește cotitatea disponibilă, va opera reducțiunea.

Astfel, pornind de la aceste probleme legate de imputarea liberalității conform art. 1099 alin. (3) teza a doua C. civ., ar fi fost indicat și ar fi indicat și în continuare ca legiuitorul să clarifice aspectele privind modul de aplicare și de funcționare a acestei operațiuni nou introduse.

În final, dorim să subliniem că acest articol este doar unul „de întâmpinare” a dispozițiilor noului Cod civil în această materie. El reprezintă doar o posibilă *lectura* a articolului analizat. În măsura în care literatura va oferi și alte interpretări, vom reveni cu analiza acestora și a viziunii diacronice a instituțiilor.